R. A. 28 Aprilis 1629.

28

VOTA
ET MOTIVA
A PROCESSV PRIO-
RISSÆ MONIALIVM, ET CONVENTVS
Sancti Agnetis presentis Ciuitatis Cęsaraugustę, super Inuentario.

IN Dei nomine Amen. Vniuersis pateat, quod die vigesimo octauo mensis Aprilis, anno Domini computato millesimo sexcentesimo vigesimo nono, Cæsaraugustę in Regio Consilio Ciuili presentis Regni Aragonum, interuenerunt Illustrissimus Dominus Regens officium Generalis Gubernationis Aragonum, necnon magnifici Domini Antonius Augustinus de Mendoça ordinarius Assessor, Hieronymus Marta, Ioannes Franciscus Salazar, Dominicus de Scartin, & Frãciscus de Mirauete Regij Consiliarij: Coram quibus fuit possitus P. Priorissæ monialium & Conuentus sanctę Agnetis Ciuitatis Cęsaraugustę super Inuentario: In quo tres ex dictis Dominis de super nominatis concordis fuerunt voti, & oppinionis, quod attentis contentis, &c. Tenetur & debet pronunciare, & recipere propositionem priorissę monialium, & Conuentus sanctę Agnetis præsentis Ciuitatis principalium Ferdinandi Sanchez Procuratoris cum expensis in omnibus bonis inuentariatis, & in eisdem bonis recipere propositionem Rectoris & fratrum Collegij Societatis Iesu eiusdem Ciuitátis principalium Valerij Cortes del Rey Procuratoris, in eisdem bonis recipere propositionem Prioris Monachorum & Conuentus Religionis Beati Dominici Villę de Benauarre, principalium Ferdinandi Sanchez, & Francisci Arbus Procuratorum, & mandare eis restituere bona inuentariata vna cum fructibus decursis à die inuentarij necessaria ad integram solutionem suorum legatorum respectiue: & sine prętiudicio iurium, quorum respectiue recipiuntur prędictę propositiones, recipere propositionem Doctoris Hieronymi Ribera principalis Christophori Toledo Procuratoris pro quantitate quadraginta mille solidorum laccensium,

ſium,& mandare vendi bona reſidua inuentariata debite & iuxta forū a deffectum ſolutionis dictę quantitatis quadraginta mille ſolidorum Iaccencium,& ea ſoluta, in eo quod ex prętio ſupererit recipere propoſitionem Rectoris & fratrum Collegij Societatis Ieſu Ciuitatis Oſcę,principalium Chriſtophori Toledo Procuratoris,pręſtitis fideiuſſoribus arbitrio Regię Audientię debite & iuxta forum; ceteras propoſitiones reijciendo,neutram partium in expenſis,demptis pręDictis taxandis,condemnando,cętera ſuplicata, locum non habere. Ex eo pręſertim,& aliàs recipiuntur propoſitiones Monaſterij ſanctæ Agnetis Ciuitatis Cęſarauguſtę,& Collegij Societatis Ieſu eiuſdem vrbis, & Conuentus Villæ de Benauarre; quia conſtat de legatis eiſdem reſpectiue relictis in teſtamento Doctoris Petri Ludouici Martinez iuriſperiti,& in vim fori nouiſsimi editi in Ciuitate Calataiubij, ſub titulo de los Legatarios,obtinere poſſunt legatarij in quolibet proceſſu bonorum mobilium virtute & vigore ſuorum legatorum,vt ex tenore & contextura verborum eiuſdem fori apertiſsime deducitur; & contrarium aſſerere,eſſet nimis reſtringere vim verborum prędicti fori, & magis vero eſt inimica literalis ſermonis reſtrictio, quam extenſio verbornm. Ex procemio etiam dicti fori colligitur non obſcure mens & ſenſus eiuſdem;eo enim reſpicit ratio procemialis,vt deinceps legata relicta à teſtatoribus magis punctim ſoluantur,& ſic ad impleātur accurate voluntates vltimæ defunctorum.Recipitur vero ſola propoſitio cœnobij monialium ſanctæ Agnetis cum expenſis,quia fuit tātum pro eius parte facta interpellatio iuxta diſpoſitionem dicti fori. Admittuntur etiam dictę propoſitiones in omnibus bonis inuentariatis: Nam verba illa,de Cenſales mios cargados a quince,in legato Monaſterij Beatæ Agnetis,ſunt poſita & conſtituta poſt plenam, & completam ſubſtantiam legati,vt ſatis aperte demoſtratur ex alijs verbis antecedentibus, quæ ſic ſe habent: Primo,dexo al Monaſterio de ſanta Ines de Çaragoça ſeys mil ſueldos de penſion y de renta annua,con la propriedad a aquellos correſpondiente; Quæ ſane verba perfectā, & completam legati ſubſtantiam continent.Similiter in legato Collegij Societatis Ieſu Ciuitatis Cæſarauguſtæ,extant hæc ſequentia verba: Item dexo al Collegio de la Compañia de Ieſus ochocientos eſcudos de renta,con la propiedad correſpondiente a ella, & hæc verba completam legati diſpoſitionem præ ſe ferunt.Pariter in legato Monaſterij Villæ de Benauarre ſcripta reperiuntur huiuſmodi verba:Itē,

dexo

uexo al Monasterio de los Dominicos de Benauarre docientos escudos de renta, con la suerte principal de aquellos, Quæ sane verba perfectam legati substantiam denotant & constituunt. Qua propter sequentia verba, de censales mios cargados a quinze, posita in primo legato, & alia, de censales mios a quinze, in secundo legato adiecta; & illa, a razon de quinze de mis censales, in tertio legato scripta, censetur adiecta non per modum taxationis & limitationis; sed imo potius demonstratiue, & per modum demonstrationis: Quia sequntur post perfectam legati dispositionem, & eius substantiam. Confirmatur, nam in legato relicto Monasterio Religionis Beati Dominici Villæ de Benauarre, hoc satis clare indicauit ipse testator dum asseruit, a razon de quinze de mis censales, vbi præfata verba, de mis censales, generalia sunt, & comprehendunt ex propria verbi significatione quæcumque censualia. Et sic in eodem sensu accipi debent verba aliorum legatorũ antecedentium; etenim vna pars testamenti declaratur per aliam. Nec refragatur, quod illa verba videantur collocata & posita in vna eademque oratione cum legato, quasi tunc limitatiue & per modum taxationis intelligantur adiecta; nam respondetur, quod quando locus, vel res, de qua solutio est facienda, constituuntur & collocantur post iam finitam, & completam legati substantiam & dispositionem; eo ipso diuersam, ac separatam orationem continere dicuntur. Vt ergo vna oratio censeatur, oportet vt locus, siue res, de qua solutio rei legatę fieri debet, præcedant substantiam & dispositionem ipsius legati. Ideo Iurisconsulti ad significandam vnitatem orationis hæc exempla tradunt: Volo ex fructibus fundi Seiani decẽ solui, Titio: vel si quis ita legauerit, ex illo dolo amphoras decem lego Seyo. Accedat superioribus sequens consideratio, quod huiusmodi legata non sunt legata speciei, sed potius quantitatis. Id quod ex eo manifeste demonstatur, nam incipiunt a quãtitate, & verbum quantitatis immedietate sequitur post verbum dispositiuum, lego: sicque quentitas est legata principaliter, non autem censualia, & sic corpora bonorum inuentariatorum. Ideo quantitas semper fuit in obligatione, & ex consequenti sequitur quod verba, de mis censales de a quinze, & alia supra relata non sunt posita per modum taxationis, & limitationis; sed demonstratiue, & designatiue, & sic per modum demonstrationis. Corroborantur prædicta ex eo quod testator Doctor Petrus Ludouicus Martinez, qui in vtroque iure cæsareo, & pontificio erat peritissimus, vsus fuit discretiuo

modo

modo loquendi quoad legata relicta fratribus Religionis sancti Augustini, & monialibus Discalciatis ordinis Carmeli: tunc enim ipsamet censualia vere legata reliquit, specificando & declarando proprietates & pensiones censualium legatorum. Hoc autem minime fecit in alijs legatis, vt sic aperte ostenderet, non corpora censualium, sed quantitates fuisse legatas. Denique, esto quod supradicta essent dubia, adhuc in dubio asserendum est iuxta scribentium traditionem verba illa, de censales mios cargados a quinze, fore apposita demonstratiue, non vero taxatiue, & limitatiue. Recipitur deinde propositio Doctoris Hieronymi Ribera: Quia constat de sua inclusione: sed admittitur posteriori loco post receptionem propositionum in vim legatorum, de quibus in superioribus actum fuit; & enim verba illa testamenti prędicti; y sin embargo de lo que he dicho, quiero pueda mi Señora disponer libremente en dos mil escudos, sunt dumtaxat referenda ad clausulam proximam vniuersalis hęreditatis; non vero ad clausulas legatorum antecedentes: Et cum nõ constet de interpellatione, non recipitur cũ expensis. Tandem vltimo loco collocatur & admittitur propositio Rectoris & fratrum Collegij Societatis Iesu Ciuitatis Oscę, eo quod apparet de suis legitimis inclusionibus, suaque possessione bonorum inuentariatorum. Alię vero propositiones repelluntur; nam qui eas obtulerunt; vel non probarunt, vel non publicarunt, & aliàs attentis contentis. Et alteri duo de supradictis Dominis fuerunt voti & opinionis, quod attentis contentis, &c. tenetur & debet pronunciare & recipere propositiones pro parte Rectoris patrum & Religiosorum Collegij Societatis Iese pręsentis Ciuitatis Cęsaraugustę principalium Valerij Cortes del Rey Procuratoris, Prioris fratruum & Conuentus ordinis sancti Dominici Villæ de Benauarre, & Priorissæ monialium & Conuentus sanctę Agnetis presentis Ciuitatis principalium Ferdinandi Sanchez Procuratoris oblatas, & hoc respectu censualium inuentariatorum, quę imposita fuerunt tempore eorũ formationis ad rationem quindecim mille solidorum Iaccensium tantum pro pensione mille solidorum, proprietatis; & mandare eisdem restitui prædicta censualia cum pensionibus eorundem decursis, vt illa possideant ad recuperationem legatorũ in dictis propositionibus respectiue mentionatorum, cum expensis factis respectu propositionis oblatæ pro parte dictarum Priorissę monialium, & Conuentus sanctę Agnetis tantum; & in alijs censualibus inuentariatis recipere propositionem

sitionem pro parte Doctoris Hieronymi de Riber... principalis Christophori Toledo Proc. oblata & mandare vendi dicta censualia debita, iuxta forum, & ex pretio illorum eidem solui quantitatem quadraginta mille solidorum Iaccensium, & ea soluta, si aliquid supererit, recipere propositionem pro parte Rectoris patrum & Religiosorum Collegij Societatis Iesu Ciuitatis Oscę principalium dicti Christophori Toledo Procuratoris oblatam, & eisdem restitui dictam quantitatem, quę supererit tanquam Dominis dictorum bonorum, prẹstita prius respectiue cautione forali debitè, & iuxta forum: Aliàs propositiones reijciendo neutram partium in expensis, demptis prẹdictis taxandis, condemnando, cætera suplicata locum non habere. Ex eo & aliàs recipiuntur propositiones Priorissæ monialium & Conuentus Sanctæ Agnetis præsentis Ciuitatis Cæsaraugustæ, Prioris fratrum, & Conuentus sancti Dominici Villæ de Benauarre, & Rectoris Societatis Iesu eiusdem Ciuitatis Cæsaraugustæ modo quo in sententia: quia ex processu constat Doctorem Petrum Ludouicum Martinez Cenedo in suo Testamento, cum quo decessit, inter alia multa legata finita matris vita, & Sororum, de quarum morte apparet, tria reliquisse, videlicet Monasterio Sanctæ Agnetis præsentis Ciuitatis Cæsaraugustę, sex mille solidos pensionum, & annui redditus cum proprietate illis correspondenti suorum Censualium ad rationem quindecim mille solidorum; Monasterio fratrum Sancti Dominici Villæ de Benauarre, alios quatuor mille solidos annui redditus, vel pensionis cum sorte principali illorum ad rationem quindecim mille: & Collegio Societatis Iesu prę sentis Ciuitatis Cæsaraugustæ sexdecim mille solidos annui redditus cum proprietate illis correspondenti suorum Censualium ad rationē quindecim mille solidorum; quibus quidem Legatis quilibet suā obtulerunt propositionem; pro quibus non ambiguimus in hac processus tella posse obtinere attenta noua forali dispositione; diuersimode tamen non facta requisitione (vt factum est) pro parte conuentus sanctæ Agnetis obtinebunt, pro vt obtinent, cum expensis nulla trifacta sine eis ex clara dicti fori litera quæ sine restrictione aliter intelligi nō valet. Tota verò huius rei difficultas versatur, an huiusmodi legata cōditionalia, & limitata sint ad censualia ad rationem quindecim mille solidorum formata; an verò gratia demonstrationis illa sint apposita, quæ in dubio præsumantur, cum sic intelligendo magis conseruetur dispositio & magis sortiatur effectū; & ideo potius est capienda inter-

pre-

pretatio, vt verba stent demonstratiuè, non conditionaliter & taxatiue, sed ex casu limitate & conditionaliter relicta extitisse literæ valde est consonum: cum certissimi iuris sit & cognosci hanc diuersitatem, & differentiam ex dispositione vnica oratione, vel multiplici concepta; si vnica conditionaliter & limitata iudicatur, si multiplici demonstratiue. At in præsentiarum vnica oratione testator Legauit pensiones, & proprietates illis correspondentes suorum censualium ad rationem quindecim mille solidorum Iaccensium formarorum, cum ab eodē verbo regatur clausula cuiuslibet ex dictis legatis: Ergo limitata fuit eius dispositio ad prædicta censualia, vt sic legata non tantum sint intelligenda quantitatis, quantum speciei, videlicet illorum cēsualiū ad rationem quindecim mille solidorum: quia talis designatio & vnica oratione perficitur, & non fit executioni, sed ipsimet dispositioni, ita quod substantia & materia eiusdem dispositionis sint censualia ad rationem quindecim mille solidorum; ex quibus in illa tantum materia obtinere possunt, in qua conditionaliter taxatiue & limitatiue facta fuit dispositio; ex qua ratione in alijs bonis inuentariatis obtinere minime valent prædicti legatarij. Recipitur etiam propositio Doctoris Hieronymi Ribera in reliquis censualibus inuentariatis: quia dicta Hieronyma Cenedo fuit hæres instituta cum grauamine, quod post eius obitum bona peruenirent in Hieronymam, & Magdalenam Martinez dicti testatoris sorores, & non obstante dicto grauamine cōcessit facultatem dictę hæredi disponendi de quantitate quadraginta mille solidorum, & constat dictam Hieronymam Cenedo decessisse relictis hæredibus dictis eius filiabus, quæ similiter decesserunt, & heredes respectiue instituerunt dictos Rectorem, patres, Religiosos, & Collegium Societatis Iesu Ciuitatis Oscæ, qui ius recipiendi dictam quātitatem vendiderunt prædicto Doctori Hieronymo Ribera; ex quo eius propositio recipienda venit, vt ex censualibus hæreditati prędictæ pertinentibus dicta quantitas eidem soluatur; cum certum sit per generalem dispositionem factam omnium suorum bonorum per dictam Hieronymam Cenedo in fauorem suarum filiarum prædictam quantitatem & facultatem de ea disponendi fuisse translata. Non autē recipitur prędicta propositio ante propositionem legatorum, nec in bonis eorundem legatorum: quia in eorum præiudicium non fuit concessa dicta facultas disponendi, quod satis aperte deducitur ex quo statim post vocationem, & substitutionem dictarum testatoris sororum

fuit

fuit subsequta facultas disponendi de dicta quantitate, ita quod eadeduci posset ex bonis hereditarijs nō obstante vocatione dictarum sororum, & hęc fuit voluntas dicti testatoris secundum eius dispositionem. Tandem recipitur propositio Rectoris, patrum, & Religiosorū Societatis Iesu Ciuitatis Oscæ modo quo in sententia; quoniam constat eosdem hæredes legitimos extitisse bonorum, in quibus propositio recipitur. Reijcitur tamen propositio Prioris fratruum & Conuentus Carmelitarum Discalciatorum, quia non publicarunt. Alię autem reijciūtur propositiones, quia vel non probarunt, vel non publicarunt, & aliàs attentis contentis.

SIG ✠ NVM mei Ioannis Perez de Oliuan scribæ mādati suæ Maiestatis in Ciuitate Cæsaraugustæ Domiciliati: authoritateque Regia per suas terras & dominationes publici Notarij, qui huiusmodi vota & motiua à libro Regij Consilij causarum Ciuilium presentis Regni Aragonum, vbi continuata existunt bene & fideliter comprobata extraxi & signaui. Constat rasis rescriptis vbi legitur censales, vni, Iaccensium, & de supra posito vbi legitur tantum.